

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag
Noerhte-Trööndelagen fylhkenålma

Regionalt næringsprogram for landbruket i Nord-Trøndelag

2013-2016

«Attraktivt landbruk og levende
bygder i hele Nord-Trøndelag»

Høringsforslag for 2016

Vedtatt: 2012
Høringsforslag for 2016

Forord

Landbruket i Nord-Trøndelag er en viktig næring, både for enkeltkommuner og for Nord-Trøndelag. Landbruket bidrar til matproduksjon, bosetting og sysselsetting, men samtidig er aktiviteten i landbruket i stor grad med på å forme kulturlandskapet. Landbruket i vårt fylke skal være kunnskapsdrevet og innovativt. Dette skal gi et mangfold av produkter og tjenester innenfor matproduksjon, skogbruk og landbruksbaserte næringer i et mangfold av produksjoner og strukturer, som gir robusthet og bærekraft.

For å opprettholde et aktivt landbruk, må det oppnås bærekraftig økonomi for enkeltforetakene som gir muligheter for fornyelse og utvikling. Økonomien i landbruket er bygd omkring to hovedpilarer. Rammevilkåra som landbruksnæringen gis via sentrale politiske prioriteringer, og hvordan gårdbrukeren utnytter eget potensial og brukets ressurser. For å bidra til utvikling av næringa, er det viktig å stimulere gjennom regional innretting og prioritering av offentlige virkemidler i Regionalt Næringsprogram.

Regionalt næringsprogram er en del av den helhetlige satsingen på landbruk og landbruksbasert næringsutvikling i Nord-Trøndelag. Regionalt Næringsprogram 2013-2016 ble vedtatt i 2012. Siden har det vært årlige revisjoner for å tilpasse programmet til sentrale føringer og for å tilpasse innrettingen etter regionens behov. Siste revisjon er gjennomført i 2015, med prioriteringer og retningslinjer for virkemiddelbruk gjeldende for 2016. Arbeidet med utforming av programmet og de årlige revisjonene utføres i tett dialog med det regionale partnerskapet bestående av faglagene, Allskog, Innovasjon Norge og Nord-Trøndelag fylkeskommune.

9. oktober 2015

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag

Landbruksavdelingen

Innhold

Forord	i
Innhold	ii
1 Bakgrunn og føringer	1
2 Visjon, mål og strategiske innsatsområder	1
2.1 Visjon	1
2.2 Overordna målsetting og resultatmål	1
2.3 Strategiske innsatsområder	2
3 Tiltaksområder 2013-2016	3
3.1 Volumproduksjoner mat	3
3.2 Skog- og trebruk	4
3.3 Miljø og fornybar energi	5
3.4 Matspesialiteter og grønt reiseliv	5
3.5 Inn på tunet	6
3.6 Bygde- og næringsmobilisering	6
4 Bedriftsretta utviklings- og investeringsvirkemidler	6
4.1 Fordeling av ramme	7
4.2 Søknadsfrister og klageadgang	7
4.3 Prioriteringer for investeringer til tradisjonelt jordbruk	7
4.4 Prioriteringer for investeringer til landbruksbaserte næringer	8
4.5 Støttenivå for investeringsvirkemidlene	8
5 Andre tiltaksgrupper	9
5.1 Etablering av ny virksomhet	9
5.2 Bedriftsutvikling	9
5.3 Investeringer i forbindelse med generasjonsskifte (eierskifte)	10
6 Midler til utviklings- og tilretteleggingstiltak	10

1 BAKGRUNN OG FØRINGER

Landbruksmeldingen "Velkommen til bords", gir alle fylker føringer om å utarbeide Regionale bygdeutviklingsprogram. I Trøndelag har man valgt å utforme et felles program for begge trøndelagsfylkene. Programmet er utarbeidet i samarbeid med det regionale partnerskapet på landbruksområdet, hvor Fylkeskommunen, Innovasjon Norge og faglagene i landbruket og Fylkesmannen er de sentrale aktørene. I tillegg er det for hvert av trøndelagsfylkene utarbeidet et Regionalt næringsprogram, Regionalt miljøprogram og et Regionalt skog- og klimaprogram.

Regionalt næringsprogram for landbruket i Nord-Trøndelag bygger på mål og strategier i Regionalt Bygdeutviklingsprogram for Trøndelag, og tydeliggjør regionale valg og prioriteringer av virkemiddelbruk for vårt fylke. Programmet bygger i tillegg på føringene fra Landbruksmeldingen med endringer gitt i Proposisjon 1 S 2015, oppdragsbrev til Fylkesmannen fra Landbruks- og matdepartementet og Proposisjon 127 S Jordbruksoppgjøret 2015.

Det regionale næringsprogrammet skal bidra til økt samarbeid mellom aktørene og legge til rette for samordning av ressurser og virkemidler i næringsutviklingsarbeidet.

Programmet er en invitasjon til virkemiddelapparatet og ulike utviklingsmiljø om økt innsats innenfor landbruksområdet. I næringsprogrammet er landbruk å regne som jord- og skogbruk og nye landbruksbaserte næringer. Landbruksbaserte næringer er i denne sammenhengen definert som næringsaktivitet som ikke er avhengig av overføringer fra staten, men som baserer sin virksomhet på inntekter fra markedet. I næringsprogrammet avgrenses hovedfokus til den delen av verdikjeden som skjer på gården, eller i direkte tilknytning til gården.

Virkemidlene som Regionalt næringsprogram gir føringer og prioriteringer for omfatter de fylkesvise *bedriftsrettede midlene til investeringer* og midlene til *utredning- og tilretteleggingstiltak*. Disse virkemidlene er en del av jordbruksavtalen. Nord-Trøndelag fylkeskommune disponerer RK-midlene til rekruttering og kompetanseheving i landbruket. God dialog mellom forvaltningsorganene og faglagene er en forutsetning for å prioritere de beste prosjektene og sikre samlet best effekt.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag overfører ansvaret for administrasjon av de bedriftsrettede investeringsvirkemidlene til Innovasjon Norge Nord-Trøndelag. Forvaltningen av midlene til utviklings- og tilrettelegging gjennomføres av Fylkesmannen i Nord-Trøndelag ved landbruksavdelingen.

2 VISJON, MÅL OG STRATEGISKE INNSATSOMRÅDER

2.1 Visjon

Visjonen for næringsutviklingsarbeidet for landbruket i Nord-Trøndelag er formulert slik:

Attraktivt landbruk og levende bygder i hele Nord-Trøndelag

2.2 Overordna målsetting og resultatmål

Nord-Trøndelag skal ha et variert, attraktivt og kompetansedrevet landbruk, med verdiskaping innenfor tradisjonelle landbruksproduksjoner og landbruksbaserte næringer. Dette skal gi sysselsetting og bosetting med utgangspunkt i våre fortrinn.

Resultatmål

1. Stimulere til at Nord-Trøndelag øker sin relative andel av nasjonal matproduksjon med en årlig vekst på minimum 1,5 % per år.
2. Stimulere til at minimum 50 % av veksten i matproduksjon er basert på lokale råvarer og ressurser.
3. Bidra til at ressursgrunnlaget utnyttes i en variert bruksstruktur gjennom å stimulere til initiativ og vekst både i distriktene og i sentrale områder.
4. Legge til rette for økt verdiskaping og sysselsetting innenfor landbruksbaserte næringer med en vekst på minimum 1,5 % per år.

2.3 Strategiske innsatsområder

For å nå målsettingene for landbruksrelatert næringsutvikling i Nord-Trøndelag er følgende strategiske innsatsområdene valgt for planperioden:

- Rekruttering
- Kompetanse
- Bedriftsutvikling og nyskaping

Rekruttering

Rekruttering er viktig for å sikre framtidig landbruksproduksjon og bidra til utvikling av nye landbruksbaserte næringer. Ungdom må trekkes inn på viktige samfunnsområder, og de skal gis mulighet til medansvar. Økt rekruttering er avhengig av at næringa klarer å møte aktuelle målgrupper på en positiv måte. Det betyr at man må være til stede der ungdom og andre interesserte er, man må framstå på en positiv måte og gi muligheter til å komme i direkte kontakt med næringa også gjennom relevant og tilrettelagt praksis. Samtidig må næringa synliggjøre sitt mangfoldige ressursgrunnlag og sine muligheter for framtidige drivere av landbruksforetak.

Nord-Trøndelag vil vektlegge:

- *Tiltak som styrker ungdoms motivasjon for etablering og arbeid innenfor tradisjonelle landbruksproduksjoner og i nye landbruksbaserte næringer*
- *Tiltak som stimulerer til økt andel av det underrepresenterte kjønn som foretaksdrivere i landbruket*
- *Tiltak som mobiliserer og motiverer til nyetablering innenfor tradisjonelle landbruksproduksjoner og landbruksbaserte næringer*

Kompetanse

Kompetanse er et viktig grunnlag for utvikling og nyskaping. Gårdbrukerens kompetansebehov står sentralt, men behovet for kunnskap og kompetanse omfatter flere målgrupper, og strekker seg fra landbruksfaglig utdanning i den videregående skole til forskning og utvikling. Det er viktig at gårdbrukeren får tilgang til å utvikle egen kompetanse, samt at det tilbys riktig kompetanse fra rådgivere og veiledning, og utvikles ny kunnskap som kommer næringa i vårt fylke til gode.

Nord-Trøndelag vil vektlegge:

- *Tiltak som bidrar til relevant kompetanseheving for landbruksnæringa*
- *Stimulere til at mer kunnskapsutvikling initieres fra næringa i et samspill med kunnskapsmiljøene*
- *Utnytte potensialet for bruk av utviklings- og tilretteleggingsmidler til å utløse annen FoU-finansiering ved å støtte relevante forprosjekter*

Bedriftsutvikling og nyskaping

Regionalt Bygdeutviklingsprogram (2013-2017) har målsetting om en årlig volumvekst på 1,5 % innenfor de tradisjonelle volumproduksjonene. Det samme ambisjonsnivået legges også for vekst innenfor nye landbruksbaserte næringer. I skogbruket er det også mål om økt aktivitet, som blant annet skal sikre industrien lokalt virke og bidra til økt verdiskaping. Det har over tid blitt arbeidet med tiltak for å øke avirkningen, men det er fortsatt et potensial til vekst innenfor bærekraftig skogbruk.

Etterspørselen etter varer og tjenester er i endring og ny teknologi tas i bruk på nye områder. Evnen til å omskape mulighetene som våre naturressurser gir til utvikling av nye produkter, prosesser eller tjenester er viktig for å øke verdiskapingen. Det skal legges til rette for å arbeide målrettet med innovasjon og nyskaping i verdikjedene og gründerne skal gis muligheter til å utvikle ideer som har potensial. I denne sammenheng avgrenses fokuset på nyskaping til det som angår gårdbrukeren, gårdsdriften og gårdens samlede ressurser.

Nord-Trøndelag vil vektlegge:

- *Tiltak som utnytter regionens produksjonsfortrinn og hvor det er markedsmessig rom for vekst innenfor de tradisjonelle volumproduksjonene for mat*
- *Tiltak som stimulerer til gründerkap og nyskapende bedrifter innenfor landbruksbaserte næringer*
- *Tiltak som bidrar til økt aktivitet og økt verdiskaping i skogbruket*

3 TILTAKSOMRÅDER 2013-2016

Med utgangspunkt i målsettingene for utvikling og verdiskaping i landbruksnæringa og de strategiske innsatsområdene for perioden, er følgende tiltaksområder prioritert i Nord-Trøndelag:

- Volumproduksjoner mat
- Skog og trebruk
- Miljø og fornybar energi
- Matspesialiteter og grønt reiseliv
- Inn på tunet
- Bygde- og næringsmobilisering

3.1 Volumproduksjoner mat

For å nå målsettingen om å øke matproduksjonen med minimum 50 % egenproduserte innsatsfaktorer, er det av stor betydning å styrke de grovfôrbaserte produksjonene. Nord-Trøndelag har naturgitte forutsetninger i grasareal og beiter for å øke den grovfôrbaserte kjøttproduksjon både på storfe og lam. I tillegg tilfører de grovfôrbaserte produksjonene et vesentlig bidrag til å opprettholde kulturlandskapet.

Melkeproduksjon med tilhørende storfekjøttproduksjon er viktig i Nord-Trøndelag og står for over halvparten av samlet verdiskaping og sysselsetting i jordbruket. Krav om fornying av driftsbygninger med båsfjøs innen 2024 vil kreve store investeringer i årene framover. Over 70 % av samlet storfekjøttproduksjon kommer fra melkeproduksjon.

Storfekjøtt har vesentlig underdekning i markedet, og det er rom for betydelig større produksjon. Underdekningen i 2015 er på ca. 13 000 tonn. Vekst i storfekjøttproduksjon forutsetter flere mordyr. Antall mordyr i melkeproduksjon reduseres som følge av økt melkeytelse per dyr. Vekst i storfekjøttproduksjon må baseres på spesialisert

kjøttproduksjon på ammekyr. Prognoser utarbeidet av Nortura viser at det er behov for 4 575 nye mordyr per år fram mot 2030 på landsbasis for å dekke behovet. Dersom Nord-Trøndelag skal opprettholde dagens markedsandel må omfanget i fylket økes med 1 000 mordyr per år i perioden.

Lammekjøttproduksjonen er stabil i omfang, og det har over tid vært gode markedsforhold for avsetning av lammekjøtt. Med utgangspunkt i beiteressurser og markedsforholdene, er det rom for vekst innenfor produksjon av lammekjøtt.

De kraftfôrbaserte produksjonene er også viktige for å opprettholde og øke den samlede landbruksproduksjonen i Nord-Trøndelag. Både innenfor svinekjøtt, kylling og egg har Nord-Trøndelag gode produsentmiljø og en vesentlig andel av samlet produksjon på landsbasis. Prognosene viser imidlertid markedsmessig overskudd, og det er iverksatt markedsregulerende tiltak i 2015 innenfor alle disse produksjonene.

Planteproduksjon i Nord-Trøndelag fordeles grovt med 2/3 av dyrka areal til grovfôrproduksjon og 1/3 til kornproduksjon. Om lag 1,5 % av arealet benyttes til potetproduksjon, mens produksjon av grønnsaker, frukt og bær utgjør 0,5 % av samla jordbruksareal i fylket. Til tross for begrenset arealbruk står potet, grønnsaker, frukt og bær for en betydelig andel av verdiskaping og sysselsetting i planteproduksjonen. Forbruket av grønnsaker i Norge øker, og det er et potensial til å øke produksjonen i områder av fylket med gode produksjonsforutsetninger.

Økologisk areal og produksjon reduseres i Nord-Trøndelag til tross for at det nå er vekst i etterspørselen. I Nord-Trøndelag var det 70 000 da omlagt areal i 2014, en nedgang på 6 000 da fra året før. Det økologiske arealet utgjør 8,2 prosent av det totale dyrka arealet i fylket. Nord-Trøndelag er det fylket i landet med mest økologisk areal. Omsetningen i dagligvarehandelen økte med 30 % i 2014 og veksten fortsetter i 2015. Den sterkeste veksten er på grønnsaker og meieriprodukter. Det er et potensial for produksjonsøkning i Nord-Trøndelag som følge av vekst i etterspørsel..

Hovedprioriteringer:

- Økt volum og verdiskaping innenfor de grovfôrbaserte husdyrproduksjonene i hele fylket
- Økt volum og verdiskaping innenfor potet-, bær- og grønnsaksproduksjon i områder med gode forutsetninger
- Økt volum og verdiskaping fra økologisk produksjon innenfor produksjonene som er prioritert ovenfor

3.2 Skog- og trebruk

Takster av skogressursen i Nord-Trøndelag viser at avvirkningspotensialet for fylket er omlag 0,7 millioner m³ pr år. De siste års innsats for å øke avvirkningen gir resultater. I dag avvirkkes 80 % av potensialet, mens det i 2011 ble avvirket 60 %. For ytterligere å øke uttaket av skogressursen og øke verdiskapingen, må skogeier gis større andel av verdiskapingen. Et bidrag til dette er at industrien sikres jevn og god tilgang av lokalt virke. Det er en forutsetning at en større del av skogarealet gjøres økonomisk drivbart for å kunne forsyne industrien med virke, blant annet ved å legge til rette for samarbeid om blant annet vegbygging.

For å øke verdiskapingen settes det et fokus på bruk av tre samtidig som det må utvikles nye produkter og bruksområder med basis i råvaren. Tiltakene må utvikles

slik at innovasjonsarbeidet støtter best mulig opp om økt verdiskaping og økte miljøgevinster ved bruk av trevirke.

Hovedprioriteringer:

- Økt avvirkning og økt verdiskaping innenfor bærekraftig skogbruk
- Økt bruk av tre på utradisjonelle produktområder og i nye markeder, og økt bruk av tre i driftsbygninger i jordbruket

3.3 Miljø og fornybar energi

Nord-Trøndelag har et betydelig ressursgrunnlag for økt bruk av bioenergi. Bruk av bioenergi i landbruket vil si bruk av flis, ved eller halm til varmeformål på gården som boligoppvarming og varmetilførsel i produksjonslokaler. Binding av klimagasser gjennom valg av materialer i bygg og endra produksjonsteknikk vil også være bidrag som landbruket kan levere som svar på klimautfordringene.

Hovedprioriteringer:

- Tiltak som styrker landbruket som leverandør og bruker av bioenergi til næring og boligformål
- Vektlegging av bruk av bioenergi og andre alternative energikilder i forbindelse med investeringer i ny og tradisjonell næring

3.4 Matspesialiteter og grønt reiseliv

Etterspørselen etter lokale matspesialiteter og lokalt drikke er i sterk vekst. I Meld. St. 31 (2014 -2015) som behandles i Stortinget høsten 2015, settes det som mål at omsetningen i dagligvarehandelen skal økes fra 3,5 milliarder i 2014 til 10 milliarder i 2025. Nord-Trøndelag har mange veletablerte produsenter med gode produkter. Distribusjons-selskapet Trøndelag Mat er etablert for å bidra til bedre distribusjonsløsninger for lokale produkter. Det er rom for vekst for å dekke økt etterspørsel etter lokale spesialiteter.

Det er etablert et partnerskap for utvikling av reiselivet i Trøndelag. Reiselivsstrategi for Trøndelag følges opp gjennom toårige handlingsplaner. Koblingen mellom lokale matspesialiteter og reiseliv har blitt svært viktig, og dette dokumenteres i undersøkelser gjennomført av Innovasjon Norge. Hele 64 % av de tilreisende til Trøndelag vektlegger lokal mat og drikke som viktig for valg av reisemål. Nord-Trøndelag har et stort potensial for utvikling av natur- og utmarksbasert reiseliv. Det kan bygges videre på kunnskap og erfaringer fra blant annet prosjektet Naturarven.

Hovedprioriteringer:

- Mobiliseringstiltak og kompetansehevede tiltak som bidrar til å styrke eksisterende tilbydere og øke mangfoldet innenfor lokal mat og drikke og landbruks- og utmarksbasert reiseliv
- Tiltak som legger til rette økt samarbeid mellom lokale mat- og reiselivstilbydere, og bidra til kompetanseheving og markedsadgang gjennom nettverksbygging
- Tiltak som støtter samarbeidsløsninger innenfor distribusjon, markedsføring og salg av mat- og reiselivsprodukter

3.5 Inn på tunet

Inn på tunet er en fellesbenevnelse for tilrettelagte velferdstjenester på gårdsbruk. Dette kan omfatte tilbud innenfor utdanning- oppvekst-, helse- eller sosialsektoren. Potensialet for vekst i tjenestetilbudet er stort. Tilbudene kan etableres slik at de tar vare på menneskers mulighet til å delta og mestre. Samarbeid og samhandling mellom tilbyderne er en forutsetning for å lykkes. Arbeidet med å utvikle tjenester foregår imidlertid i brytningspunktet mellom ulike kulturer, med arbeidsmarked, skole og helse på den ene siden, og næringsutvikling og primærnæring på den andre. Videre er det også et brytningspunkt mellom private og offentlige tjenester.

Hovedprioriteringer:

- *Mobiliseringstiltak, kompetanseheving og nettverksbygging for å styrke eksisterende tilbydere og øke mangfoldet av tilbud om Inn på tunet*

3.6 Bygde- og næringsmobilisering

Over lang tid har det vært satset på å øke verdiskapingen innenfor landbruksbaserte næringer. For noen som tilleggsnæring til tradisjonell landbruksdrift, men også som selvstendig forretningsutvikling. Høsten 2015 behandles en ny stortingsmelding om vekst og gründerskap innenfor landbruksbaserte næringer. I meldinga løftes det fram fem satsningsområder; lokalmat og drikke, landbruks- og utmarksbasert reiseliv, Inn på tunet, småskala bioenergi og juletreproduksjon.

Mobiliseringsarbeid for å motivere og spre kunnskap om muligheter gir resultater. Dette bedrar til å etablere struktur og kultur som understøtter etablering av ny næringsvirksomhet.

Hovedprioriteringer:

- *Mobiliseringstiltak og kompetansehevende tiltak som stimulerer til gründerskap og etablering*
- *Tiltak knyttet til etablering og oppfølging av næringsnettverk*
- *Tiltak som stimulerer til likestilling og rekruttering*

4 BEDRIFTSRETTA UTVIKLINGS- OG INVESTERINGSVIRKEMIDLER

De bedriftsrettede utviklings- og investeringsmidlene tildeles fylkene årlig fra Landbruks- og Matdepartementet, og forvaltningen overføres til Innovasjon Norge Nord-Trøndelag i et oppdragsbrev fra Fylkesmannen. Rammen for Nord-Trøndelag i 2016 er 42,2 millioner kroner.

Tiltak som kan støttes skal til enhver tid være i samsvar med gjeldende lover, forskrifter og standarder. Alle søknader skal inneholde forretningsmodell, prosjektplan eller forretningsplan. Investerings saker skal underbygges med kalkyler, investeringsbudsjett, likviditetsbudsjett eller driftsplan. Tegninger, arbeidsbeskrivelser og kostnadsoverslag skal legges ved.

Det kan gis støtte til eier av landbrukseiendom eller bedrifter (også samdrifter) med tilknytning til landbrukseiendommer. Generelt for alle formål gjelder at det må være næringsvirksomhet av et visst omfang på eiendommen, eller potensial for næringsvirksomhet av et visst omfang. Tilskudd kan ikke gis til løpende drift, men skal

benyttes til nyskaping og utviklingstiltak. Det kan ikke gis tilskudd til tiltak som er påbegynt før søknaden er avgjort.

Foretak som har mottatt støtte innenfor en periode på 5 år før søknadstidspunktet, kan ikke motta investeringsstøtte. Ved en planlagt etappevis utbygging skal samlet utbygging vurderes. Ta gjerne kontakt med landbruks- eller næringskontoret i kommunen hvor foretaket ligger, for å få veiledning i søknadsprosessen.

Søknad opprettes på www.innovasjon Norge.no

4.1 Fordeling av ramme

Av den generelle bevilgningen til bedriftsretta tiltak, skal fordelingen mellom tradisjonelt landbruk og landbruksbaserte næringer være:

75 prosent til tradisjonelt landbruk

25 prosent til landbruksbaserte næringer

Styrt av etterspørsel etter midlene, åpnes det for omdisponeringer mellom tradisjonelt landbruk og landbruksbaserte næringer fra 1. august hvert år.

4.2 Søknadsfrister og klageadgang

For 2016 er det ingen søknadsfrist. Søknadene behandles fortløpende av Innovasjon Norge Nord-Trøndelag.

Vedtak truffet av Innovasjon Norge Nord-Trøndelag kan påklages til Innovasjon Norges klagenemnd.

4.3 Prioriteringer for investeringer til tradisjonelt jordbruk

Investeringsstøtte til tradisjonelt jordbruk skal gis slik at det bidrar til å oppfylle nasjonale og regionale landbrukspolitiske mål og prioriteringer.

For 2016 gjelder følgende hovedprioriteringer i Nord-Trøndelag:

1. Produksjoner som kan støttes

I: Grovfôrbasert husdyrhold

- a. Melkeproduksjon med tilhørende kjøttproduksjon over hele fylket*
- b. Storfekjøttproduksjon på ammekyr med egen framfôring, i hele fylket*

II: Tiltak innenfor grøntsektoren i områder med gode vilkår og forutsetninger

III: Økologiske grovfôrbaserte husdyrproduksjoner og økologiske produksjoner innenfor grøntsektoren forutsatt gode avsetningsmuligheter, i hele fylket

2. Hovedkriterier for tildeling innenfor prioriterte produksjoner

- Tiltak som er av stor strategisk betydning for foretaket, skal prioriteres.
- Tiltak som gir økt produksjon, skal prioriteres.
- Tiltak hvor investeringstilskuddet har stor betydning som risikoavlastning og medfører betydning for realisering (utløsende effekt), skal prioriteres.

3. Tilleggskriterier som kan vektlegges

- Fornyelse av driftsapparatet som følge av forskriftsendringer i krav til dyrehold.
- Om tiltaket skjer med basis i tilgjengelig ressursgrunnlag, areal, kvote.
- Om det er markedsmessig rom og avsetningsmulighet for planlagt produksjon.
- Ivaretagelse av miljøhensyn, f.eks muligheter for beiting, transportbehov og logistikk-løsning for fôr og gjødsel.
- Søkers kunnskap og kompetanse som grunnlag for gjennomføring og drift.

4. Andre forhold

Unge brukere og det underrepresenterte kjønn skal prioriteres når prosjekter for øvrig vurderes å være likeverdige.

Bruk som mottar omstillingsmidler som følge av rovvilt, likestilles med andre søkere. Omstillingsmidlene skal ikke komme til fratrukk ved vurdering av søknad om investeringsstøtte.

4.4 Prioriteringer for investeringer til landbruksbaserte næringer

Landbruksbaserte næringer er i denne sammenheng næringer som kommer i tillegg til det tradisjonelle landbruket. De landbruksbaserte næringene skal ha basis i eiendommenes og eiernes ressurser.

Prioriterte tiltaksområder i Nord-Trøndelag:

Grønt reiseliv, lokale matspesialiteter og drikke, Inn på tunet, miljø og fornybar energi, skog og trebruk

Hovedkriterier for vurdering av søknader og tildeling innenfor prioriterte tiltaksområder:

- Markedsmulighetene for det omsøkte tiltaket/produktet
- Prosjektets økonomiske potensial
- Søkers kunnskap og gjennomføringsevne
- Kreativitet og nytenking i prosjektet

Unge brukere og det underrepresenterte kjønn skal prioriteres når prosjekter for øvrig vurderes å være likeverdige.

4.5 Støttenivå for investeringsvirkemidlene

Det kan gis investeringstilskudd til investeringer i faste anlegg og tilhørende produksjonsutstyr av varig karakter, i tradisjonelt jordbruk og i nye landbruksbaserte næringer.

To eller flere landbrukseiendommer, som drives av samme bruker, regnes som en driftsenhet. Fellestiltak/foretak med to eller flere interessenter, regnes som en driftsenhet.

Tilskuddssatser for investeringer	Tradisjonelt jordbruk	Landbruksbaserte næringer
Investeringsstilskudd, maksimal prosentsats	Inntil 20 %	Inntil 20 %
Investeringsstilskudd, maksimalt beløp	Kr 750 000	Kr 750 000

Områderetta innsats og spesielle satsinger:

1. Innenfor Fjellandbruksområdet (Meråker, Lierne, Røyrvik, Namsskogan), kan det i til investeringer i tradisjonelt jordbruk gis investeringstilskudd med inntil 33 % av godkjent kostnadsoverslag, inntil kroner 1 500 000,-. Dette gjelder for 2016 fortrinnsvis til formålet storfekjøttproduksjon,
2. I andre områder kan det i særskilte tilfeller gis investeringstilskudd til investeringer i tradisjonelt jordbruk med inntil 33 % av godkjent kostnadsoverslag, inntil kroner 1 000 000,-. Dette kan benyttes i marginale områder hvor enkeltbruk er avgjørende viktige for å ta vare på bosetting og produksjonsressurser,

Maksimalbeløpet kan økes med kr 50 000,- for bruk av tre i landbruksbygg. Det må minimum benyttes 25 m³ trelast for å søke. Bruk av tre skal være *vesentlig* for å komme inn under ordningen. Tilskuddsandelen beregnes til kr 500,- pr m³.

Forhold knyttet til utmåling av tilskudd

For utmåling av tilskudd skal det i hver enkelt sak gjøres en vurdering av nivået på tilskuddet. Procentsats for investeringstilskudd angis som maksimal prosentsats, og skal i enkeltsaker fastsettes slik at tilskuddet virker risikoavlastende, gir prosjektet en sunn økonomi, som utløser realisering.

For investeringer i melkeproduksjon, skal det ikke gis investeringsstøtte til melketeknisk utstyr, dersom det er gitt støtte til tilsvarende utstyr i løpet av de siste 10 år.

For tilskudd til driftsbygninger i tradisjonelt landbruk i forbindelse med generasjonsskifte, gjøres fradrag for tilskudd til samme formål de siste 5 år. For tilskudd til landbruksbaserte næringer, gjøres tilsvarende fradrag.

5 ANDRE TILTAKSGRUPPER

Søknad om støtte til formålene under skal til enhver tid være i samsvar med gjeldende lover, forskrifter og standarder. Alle søknader skal inneholde prosjektplan eller forretningsplan, og investeringssaker skal underbygges med kalkyler og budsjett, og vedlegges eventuelt kostnadsoverslag.

Søknad opprettes på www.innovasjon Norge.no

For 2016 er det ingen søknadsfrist. Søknadene behandles fortløpende av Innovasjon Norge Nord-Trøndelag. Vedtak truffet av Innovasjon Norge Nord-Trøndelag kan påklages til Innovasjon Norges klagenemnd.

5.1 Etablering av ny virksomhet

Det kan gis tilskudd til etablering av ny virksomhet til forberedelse og etablering innen landbruksbaserte næringer utenom tradisjonelt landbruk, som har til formål å ekspandere. Det kan gis inntil 75 prosent av kostnadene som tilskudd, begrenset oppad til kroner 400 000,-.

5.2 Bedriftsutvikling

Til produktutvikling, kompetansebygging, markedsundersøkelser, testsalg, nettverksbygging samt markedsføring av nye produkter, kan det gis tilskudd til bedriftsutvikling på inntil 50 prosent av kostnadene. For foretak der majoriteten av

eierandelen kontrolleres av ungdom under 35 år eller av det underrepresenterte kjønn, kan tilskuddsandelen økes til 75 prosent.

5.3 Investeringer i forbindelse med generasjonsskifte (eierskifte)

Til personer under 35 år som overtar landbrukseiendom, kan det gis tilskudd til mindre investeringer med inntil 40 prosent av kostnadene. For det underrepresenterte kjønn kan det gis inntil 60 prosent i tilskudd. Maksimalt tilskudd er begrenset oppad til kroner 250 000,-.

Forhold knyttet til utmåling av tilskudd

For etableringstilskudd ved generasjonsskifte, gjøres fradrag for tilskudd som er innvilget til tradisjonelt landbruk de siste fem år.

6 MIDLER TIL UTVIKLINGS- OG TILRETTELEGGINGSTILTAK

Midler til utviklings- og tilretteleggingstiltak tildeles fylkene årlig fra Landbruks- og matdepartementet, og forvaltes av Fylkesmannen. Rammen for Nord-Trøndelag er i 2016 5,66 millioner kroner.

Tilskudd kan gis til organisasjoner, institusjoner, kommuner og ulike former for samarbeidsorgan, med sikte på å understøtte landbruk og nye landbruksbaserte næringer.

- Det kan gis tilskudd inntil 75 % av samlet kostnadsoverslag
- Søknad skal inneholde foretaksopplysninger om prosjekteier/søker, mål med prosjektet, beskrivelse av tiltak som skal gjennomføres, tidsplan, opplysninger om hvem som skal utføre tiltakene, budsjett og finansieringsplan
- Det er to årlige søknadsfrister, **15. februar og 15. september**
- Skriftlig søknad skal sendes til Fylkesmannen i Nord-Trøndelag per post eller til fmntpost@fylkesmannen.no
- Det er en fordel at det tas forhåndskontakt med landbruksavdelingen før endelig søknad fremmes
- Vedtak truffet av Fylkesmannen kan påklages til Landbruksdirektoratet

Midlene skal primært brukes til:

- Å støtte opp om innledende faser, og arbeid knyttet til landbruksbasert verdiskaping regionalt
- Prosjekter som bygger opp under økt produksjon i primærjordbruket
- Prosjekter som bygger opp under eller legger til rette for landbruksbaserte næringer
- Kompetanseutvikling med formål å legge til rette for en næring, fagmiljøer eller klynger (ikke enkeltaktører og bedriftsretta tiltak)
- Fellesprosjekter med andre aktører (regionalt partnerskap) og fellestiltak der prosjektet er av vesentlig betydning for landbruksrelatert næringsutvikling